

Напрями підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Західної України

Обґрунтовані передумови визначення розвитку туризму та рекреації як пріоритетного напрямку економічної та інвестиційної діяльності в сільських гірських районах Західної України. Розглянуті основні проблеми та запропоновані напрями підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу цих територій.

Ключові слова: туристично-рекреаційний потенціал, сільські гірські території Західної України, Карпатський регіон, туризм

Гірські райони західних регіонів України – Львівської, Чернівецької, Закарпатської та Івано-Франківської областей представлені Українськими Карпатами та формують Карпатський регіон. Більшість сільських населених пунктів гірських районів внаслідок віддаленості від адміністративних і промислових центрів, специфічних кліматичних умов та особливостей географічного розташування мають обмежені перспективи для соціально-економічного зростання і характеризуються ознаками депресивності. При цьому сільські гірські території Українських Карпат характеризуються наявністю унікальних туристично-рекреаційних, природних ресурсів та багатою екосистемою, відтак володіють ресурсним потенціалом для розвитку туризму й рекреації, який нині використовується малоефективно. Тому актуалізувалася потреба у визначенні заходів, спрямованих на формування й ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу цих територій, що пов'язано із забезпеченням їх стабільного соціально-економічного розвитку, зростанням ділової активності та підприємницької ініціативи, розвитком туристичного бізнесу, ділової та комунікаційної інфраструктури, збільшенням зайнятості та надходжень до місцевих бюджетів, підвищенням якості життя населення.

Різним аспектам і проблемам розвитку туризму у сільській місцевості в Карпатському регіоні присвячені праці багатьох науковців та дослідників. Так, ґрунтовні дослідження розвитку туризму та соціально-економічної системи Карпатського регіону впродовж тривалого часу здійснює Інститут регіональних досліджень НАН України, зокрема науковці В. Кравців, П. Жук, М. Долішній [2; 4; 5]. Значна кількість та різноманітність природно-рекреаційних ресурсів Карпатського регіону досліджувалася у працях науковців М. Вачевського, Н. Недашковської, Ф. Мазур [1; 6; 7]. Проте недостатньо вивченими залишилися питання

© Ю. В. Мігущенко, 2013.

активізації розвитку туризму та напрями підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу у сільських гірських районах Західної України.

Мета даної статті – виявлення проблем і визначення напрямів підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Українських Карпат.

Об'єктивними передумовами розвитку туризму та рекреації як пріоритетного напрямку економічної та інвестиційної діяльності в сільських гірських районах Карпатського регіону є такі.

Наявність природно-ресурсної бази. В гірських районах західних регіонів України налічується понад 800 джерел і свердловин лікувальних мінеральних вод усіх відомих типів, більшість з яких – унікальні. Їх запаси достатні для щорічного оздоровлення понад 7 млн. осіб. Розвідано також значні запаси лікувальних грязей та озокериту. Ці ресурси, у поєднанні зі сприятливими кліматичними умовами, є природною базою розвитку санаторно-курортної діяльності. Одноразова гранична рекреаційна місткість Карпатського регіону може сягати 2 млн. осіб. Протягом року без шкоди для природного довкілля регіон можуть відвідати до 8 млн. відпочиваючих і туристів, а також ще близько 12 млн. екскурсантів і туристів «вихідного дня».

Природні умови для диверсифікації туристичних послуг і розвитку різноманітних видів туризму. Карпати, завдяки складному рельєфу, мають потужний потенціал для розвитку різних видів туризму (гірський пішохідний і спортивний кваліфікаційний туризм, сільський «зелений» туризм, екотуризм, рафтинг, сплав річками, спелеотуризм, альпінізм, велотуризм та ін.). Карпати не мають альтернативи в Україні щодо розвитку гірськолижного спорту, потенціал якого відповідає вимогам кращих світових стандартів. Зокрема, вже кілька років відбуваються змагання всеукраїнського та європейського рівнів у ВК «Буковель» (Івано-Франківська обл.), НСБ «Тисовець» (с. Сколе, Львівська обл.), ГЛСК «Красія» (Закарпатська обл.). Активний розвиток зимових видів спорту у Карпатському регіоні актуалізував питання підготовки Національного проекту «Олімпійська надія – 2022».

Вигідне географічне положення західних регіонів України у центрі Європи та їх транспортна доступність. Територією Львівської області проходять три міжнародних транспортних коридори: (МТК) (МТК № 3 Берлін-Дрезден-Вроцлав-Львів-Київ; МТК №5 Трієст-Любляна-Бухарест-Будапешт-Львів; МТК Європа-Азія). Через територію Закарпатської області проліг МТК №5 (Критський) за маршрутом Лісабон-Трієст-Любляна-Будапешт-Київ-Волгоград, який сполучає західно – і східно-європейські автодорожні, залізничні та річкові національні мережі у напрямку Європа-

Азія. Щільна мережа транспортних шляхів, у т. ч. й міжнародного значення; міжнародне авіасполучення (аеропорти «Ужгород», «Львів», «Чернівці», «Івано-Франківськ»); державний кордон із п'ятьма країнами (43 пункти пропуску через кордон [8]) – усе це є сприятливими факторами залучення не лише внутрішніх, але й іноземних туристів.

Потужний рекреаційний потенціал сільських гірських територій Західної України створює можливості для розширення пропозиції різноманітних рекреаційних послуг для українських та іноземних споживачів. Фактично в Україні вже сформувалися чотири великі туристичні регіони, умови яких дозволяють задовольняти потреби споживачів у рекреаційних послугах. Це Кримський, Причорноморський, Приазовський і Карпатський. На фоні перевантаження перших трьох і зростаючого попиту на туристично-рекреаційні послуги (у т. ч. зростаючий внутрішній попит), Карпатський регіон має потужні ресурси для стрімкого нарощування пропозиції послуг щодо оздоровлення й відпочинку (без додаткового антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище). Поряд із цим Карпатський регіон, на відміну від решти туристичних регіонів України, завдяки особливостям рельєфу та багатству екосистеми може задовольняти попит споживачів на відпочинок і рекреацію цілорічно, без виражених ознак сезонності.

У 2011 р. частка Карпатського туристичного регіону за кількістю туристів та екскурсантів, що обслуговуються туроператорами й турагентами (28,8%), майже вдвічі переважала частку Кримського регіону (14,9%), а найбільше екскурсантів припадало на Івано-Франківську область – 342 тис. осіб [10]. Карпатський регіон володіє достатньою матеріально-технічною базою для розміщення туристів. За кількістю готелів та аналогічних засобів розміщення він випереджає Кримський регіон (799 та 651 відповідно), а за кількістю номерів для приїжджих Карпатський та Кримський регіони майже не відрізняються (14,9 тис. та 14,4 тис. відповідно) [11].

Хоча, порівняно з іншими туристичними регіонами, Карпатський регіон має відносно невелику кількість санаторно-курортних закладів, однак він має значний потенціал неосвоєних природних ресурсів з лікувальними властивостями для відкриття нових закладів, а також можливості введення в експлуатацію низки непрацюючих («законсервованих») санаторно-курортних закладів. Водночас, поки що за кількістю санаторно-курортних та оздоровчих закладів тривалого перебування Карпатський регіон поступається решті основних туристичних регіонів України, зокрема в чотирьох областях Карпатського регіону функціонують 208 закладів (у Причорноморському регіоні – 632; у Кримському – 543; у Приазовському – 449 санаторно-курортних закладів) [12].

На сільських гірських територіях Західної України є значна кількість пам'яток історії, культури та архітектури. Карпатський регіон належить до найбагатших на Україні територій на пам'ятки історії та культури, де збереглася духовна культура – етнічні звичаї і обряди, народні промисли (ліжникарство, лозоплетіння, різьба по дереву, ткацтво, плетіння із соломи, традиційне вівчарство, автентична кухня та ін.), що є важливим елементом туристичної привабливості.

6. Соціально-економічна специфіка розвитку сільських гірських територій, у т. ч. достатня кількість потенційної робочої сили для сфери послуг. У гірських районах чотирьох західних областей України проживає близько 1,3 млн. осіб (тобто близько 20% населення західних регіонів України). Гори створюють специфічні, надзвичайно складні умови для проживання та господарювання. Тому серед найгостріших проблем розвитку цих територій – проблема зайнятості. Відсутність стабільної роботи зумовлює й низький рівень матеріального добробуту сільських жителів Карпатського регіону. Саме тому розвиток туризму, з відповідною організацією обслуговування, із розвитком інфраструктури сприятиме зростанню зайнятості місцевого населення. У даному контексті альтернативи розвитку туризму та рекреації для збільшення кількості робочих місць у сільських гірських районах Карпатського регіону нині не існує.

7. Інституційно-правові передумови розвитку туризму у західних регіонах України. На загальнодержавному рівні пріоритетність розвитку туризму унормована Законом України «Про туризм» (1995 р.). Законом України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» (1995 р.) визначено актуальність державної підтримки розвитку туристичної галузі в гірських районах, зокрема «для забезпечення соціально-економічного розвитку населених пунктів, яким надано статус гірських, держава гарантує ... фінансування заходів для ... розвитку та використання туристичних, рекреаційних і лікувальних можливостей гірського регіону» [9]. У Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2015 р. розвиток туристично-рекреаційного комплексу як державний пріоритет визначений для західних областей, які формують Карпатський регіон, а саме для Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської та Чернівецької. У західних регіонах України пріоритетність розвитку туризму та рекреації визначена і в регіональних програмах і стратегіях розвитку: Стратегії розвитку Львівської області до 2015 р., Програмі розвитку туризму та рекреації у Львівській області на 2011–2013 рр., Стратегії економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 р., Регіональній Програмі розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2011–2015 рр., Стратегії розвитку Чернівецької області на період до

2015 р., Регіональній стратегії розвитку Закарпатської області до 2015 р., Стратегії розвитку екологічного туризму та еколого-освітньої діяльності на території Закарпатської області, Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2011–2015 рр. Втім, серед системних недоліків більшості програм і стратегій регіонального розвитку західних регіонів України слід відзначити відсутність обґрунтування конкретних напрямів (механізмів та інструментів) стимулювання розвитку туризму та рекреаційної діяльності у сільських гірських районах цих територій, а також визначення внутрішніх джерел їх фінансування.

Отже, Карпатський регіон – це неповторний та унікальний край з великою кількістю пам'яток архітектури, історії, культури, що має сприятливий природно-кліматичний потенціал, рекреаційні заклади, туристичні маршрути, збережені етнічні традиції. Однак, попри сприятливі передумови розвитку туризму та рекреації у сільських гірських районах Західної України, ефективність використання туристично-рекреаційного та природно-ресурсного потенціалу цих територій є низькою, тут низькі показники оплати праці, високий рівень безробіття, обмежений вибір видів господарської економічної діяльності.

Головними проблемами та перешкодами для підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Українських Карпат і формування їх позитивного туристичного іміджу залишаються такі.

Високий рівень моральної та фізичної зношеності об'єктів туристично-рекреаційної інфраструктури, занедбаний стан культурних пам'яток, що становлять туристичний інтерес для потенційних туристів.

Незадовільна якість комунальної, виробничої, фінансової, транспортної, комунікаційно-інформаційної інфраструктури та проблеми транспортної доступності туристично-рекреаційних об'єктів.

Недостатній рівень забезпечення професійними кадрами галузі туризму та рекреації. Для становлення туристичної сфери у сільських гірських районах Західної України необхідні молоді ініціативні спеціалісти вузької спеціалізації, яких у нашій країні фактично не готують. Так, в Україні відсутні спеціальності, пов'язані з розвитком «зеленого» туризму, культурного туризму, організаційного та фінансового менеджменту туристично-рекреаційної сфери.

Для підготовки фахівців з туризму у районних центрах або великих селищах західних регіонів України необхідно налагодити роботу тренінгових і консультативних центрів на базі вищих і середньо-професійних навчальних закладів за підтримки місцевих органів самоврядування, у т. ч. для навчання й підвищення кваліфікації власників об'єктів сільського, «зеленого», агротуризму та ремісничо-митецького туризму.

Недостатня кількість економічних, зокрема податкових та фінансово-кредитних, стимулів для розвитку туризму, туристично-рекреаційного бізнесу, залучення інвестицій у туристичну галузь. Мешканці гірських районів користуються системою гарантій соціального захисту населення. Так, на територіях гірських районів західних регіонів України законодавством України визначені такі гарантії соціального захисту населення: (1) доплати на рівні 20% пенсіонерам і 25% працівникам бюджетної сфери, які проживають у гірській місцевості; (2) доплати до ціни сільськогосподарської продукції, яка вироблена у місцевостях, що віднесені до гірських, та реалізується державі виробниками таких населених пунктів; (3) плата за електроенергію громадянами у розмірі, що дорівнює платі за електроенергію у сільській місцевості [13].

Для збалансованого розвитку сільських гірських територій доцільно запровадити дієві заходи державної політики щодо створення спеціальних правових економічних режимів, запровадження податкових пільг, що створить сприятливі умови для залучення інвестицій, розвитку підприємництва та зростання показників зайнятості населення. Туристично-рекреаційна діяльність є видом діяльності з достатньо тривалим терміном окупності. Тому для реалізації масштабних інфраструктурних проектів та проектів у сфері туризму й рекреації у сільських місцевостях гірських районів необхідно розробити спеціальне законодавство (прийняти на регіональному рівні програми) для залучення інвестицій, запровадити спеціальний податковий режим господарювання (у т. ч. з урахуванням потенціалу різноманітних форм державно-приватного партнерства).

Недостатній рівень інформаційно-маркетингового забезпечення просування туристичних та інвестиційних можливостей сільських гірських районів західних територій України. Успішній промоції туристично-рекреаційного потенціалу цих районів бракує застосування таких складників інформаційно-маркетингового забезпечення: (1) налагодженої роботи туристичних інформаційних центрів (ТІЦ); (2) консолідованого представлення туристично-рекреаційних можливостей та підприємств туристичної галузі сільських гірських районів Карпатського регіону на всеукраїнських та міжнародних туристичних та інвестиційних заходах; (3) презентації туристичного потенціалу гірських районів Карпатського регіону у календарях туристичних і культурних подій.

З метою усунення перешкод і створення сприятливого інституційно-організаційного середовища для підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Західної України необхідно розробити та реалізувати такі заходи.

1. Активізувати роботу щодо розробки та реалізації регіональних і місцевих програм розвитку інвестиційної діяльності у сільських місцевостях гірських районів, спрямованих на заміщення державного бюджетного фінансування проектів розвитку їх економік (у т. ч. з визначенням серед пріоритетних сфер інвестування туристично-рекреаційного комплексу) шляхом створення інвестиційних фондів, кластерів, інших об'єктів інвестиційної інфраструктури, залучення коштів іноземних інвесторів.

В Україні, у тому числі в західних гірських районах, уже є досвід успішного використання кластерних структур як ефективної форми співробітництва. Зокрема у сфері «зеленого», екологічного, агротуризму. Так, Швейцарсько-український проект *FORZA* – проект розвитку лісового господарства передбачав розвиток туризму на базі лісових екосистем у Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій областях [3]. Кластерна форма розвитку туристичної сфери у сільських гірських районах Карпатського регіону дасть змогу залучити потенціал усіх зацікавлених у цьому процесі, у т. ч. туристичні об'єкти та підприємців, навчальні заклади, органи місцевого самоврядування, місцеве населення з метою налагодження ефективного партнерства та співробітництва у цій сфері. Своєю чергою формування на місцевому рівні туристичних комплексів сприятиме формуванню партнерських груп самонавчання, самоорганізації та самофінансування, що розширить можливості залучення туристів у регіон за рахунок диверсифікації асортименту туристичних послуг, підвищення їх якості. А отже – забезпечить зростання зайнятості й добробуту населення.

2. Серед реальних джерел інвестиційних надходжень для розвитку туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Карпат – кошти українських трудових мігрантів. Відтак, доцільно запровадити комплексну політику держави щодо залучення, гарантування, стимулювання інвестування коштів трудових мігрантів у розвиток національної економіки, у т. ч. туристично-рекреаційної сфери сільських гірських територій Західної України. Слід передбачити податкові, фінансово-кредитні й інші економічні стимули розвитку туризму та рекреації у гірських районах у новій редакції закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні».

Для стимулювання залучення інвестицій у туристично-рекреаційну сферу західних сільських гірських територій необхідно скористатися зарубіжним досвідом. Так, для активізації будівництва туристично-рекреаційних об'єктів видається доцільним:

- встановити тарифи на електроенергію для існуючих і нових готелів та санаторно-курортних закладів ідентичні тим, що діють для жителів сільських територій;

- звільнити від сплати податку на прибуток новозбудовані та модернізовані підприємства туристично-рекреаційної сфери (санаторно-курортні заклади, інші заклади колективного розміщування, бювети, грязелікарні, відпочинкові комплекси) терміном на 10 років (та внести відповідні зміни до Податкового кодексу України)¹;
- звільнити від обкладення ввізним митом будівельні матеріали й товари для облаштування готелів, інших закладів колективного розміщування, санаторно-курортних і розважальних закладів, а також від сплати ПДВ інвесторів, які втілюють інвестиційні проекти у сфері туризму та рекреації сільських гірських районів Західної України, і за допомогою яких буде додатково створено 20–50 нових робочих місць;
- звільнити від сплати податку на землю інвесторів, які реалізують проекти освоєння природних ресурсів, будівництва туристичних об'єктів та розбудови інфраструктури (комунальної та дорожньої) на важкодоступних гірських територіях;
- передбачити часткове відшкодування з обласних бюджетів відсотків за користування кредитами, наданими банками для будівництва туристично-рекреаційних об'єктів та реалізації проектів покращання інфраструктури;
- сприяти створенню центрів освіти та консультування щодо розвитку туристично-рекреаційної діяльності в сільських гірських районах Українських Карпат, популяризувати можливість інвестування накопичених населенням коштів у туристично-рекреаційні проекти.

3. Активізувати діяльність щодо популяризації потенціалу вітчизняного туристично-рекреаційного комплексу західних сільських гірських районів, у т. ч. шляхом залучення до участі у регіональних, національних та міжнародних виставках представників туристичного бізнесу, готельно-ресторанного господарства, санаторно-курортних закладів, закладів культури та мистецтва.

4. Ініціювати збільшення обсягів і практик використання механізмів державно-приватного партнерства, у т. ч. у формі концесій, для реалізації

¹ Відповідно до Податкового кодексу України (Розділ XX, підрозділ 3, ст. 17, пункт а) тимчасово, строком на 10 років, починаючи з 1 січня 2011 р. звільняється від оподаткування прибуток суб'єкта господарської діяльності, отриманий від надання готельних послуг (група 55 КВЕД ДК 009:2005) у готелях категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» і «три зірки», у тому числі новозбудованих чи реконструйованих або в яких проведено капітальний ремонт чи реставрація існуючих будівель і споруд (за умови, що дохід від реалізації послуг з розміщення шляхом надання номера для тимчасового проживання складає не менше 75 відсотків сукупного доходу такого суб'єкта господарської діяльності за відповідний податковий (звітний) період, у якому застосовується пільга).

проектів з модернізації туристичної та транспортної інфраструктури, освоєння природних ресурсів, реконструкції, збереження та реставрації культурних пам'яток.

5. Відкрити нові напрями підготовки спеціалістів у туристичній сфері для створення ніші високоспеціалізованих фахівців у сфері туризму, рекреації, «зеленого» туризму, культурного туризму гірських територій Карпатського регіону.

6. Ініціювати регіональними та місцевими органами влади запровадження методичних інформаційно-комунікаційних заходів, спрямованих на поширення серед місцевого населення, туристичних підприємств та підприємств готельно-ресторанного бізнесу, санаторно-курортної сфери, потенційних інвесторів тощо позитивного європейського та вітчизняного досвіду створення садіб «зеленого» туризму, туристичних кластерів, освоєння природних (у т. ч. лікувальних) ресурсів.

Основними напрямками підвищення ефективності використання туристично-рекреаційного потенціалу сільських гірських територій Західної України має стати формування науково обґрунтованої державної та регіональної політики розвитку туризму та рекреації у регіоні, складниками якої мають стати: довготривале стратегічне програмування розвитку туризму та рекреації; рекламно-інформаційне забезпечення туристично-рекреаційної сфери у межах країни та за кордоном; покращення кадрового забезпечення розвитку туристичної галузі; економічне стимулювання розвитку туризму та рекреації; оптимізація фінансового забезпечення розвитку загальної інфраструктури та інфраструктури туризму й культури; формування привабливого інвестиційного клімату для реалізації проектів у сфері туризму та рекреації; реалізація механізмів державно-приватного партнерства у сфері інфраструктурних і туристичних проектів.

Список використаних джерел

1. Вачевський М. В. Розвиток рекреаційної сфери в Карпатському регіоні / М. В. Вачевський, О. М. Свінцов, В. Ф. Кузнєцов // Український бальнеологічний журнал. – 2001. – № 1. – С. 99-104.
2. Долішній М. І. Карпатський рекреаційний комплекс / М. І. Долішній, М. С. Нудельман. – К. : Наукова думка, 1984. – 148 с.
3. Кластерний аналіз лісового сектора Карпатського регіону України та рекомендації для кластерного менеджменту. Скорочений звіт 2008. Ужгород : FORZA, 2008. – 34 с.
4. Кравців В. С. Концептуальні основи перспективного розвитку рекреаційної індустрії в Карпатах / В. С. Кравців, П. В. Жук // Економіка України. – 1993. – № 12. – С. 57-62.
5. Кравців В. С. Рекреаційна політика Карпатського регіону / В. С. Кравців, В. К. Євдокименко, М. М. Габрель. – Чернівці : Прут, 1995. – 68 с.

6. Мазур Ф. Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону) : навч. посіб. / Ф. Ф. Мазур. – К. : Центр учбової літератури, 2005. – 96 с.
7. Недашковська Н. Ю. Рекреаційна система Карпат / Н. Ю. Недашковська. – К. : Вища школа, 1983. – 117 с.
8. Перелік пунктів пропуску (пунктів контролю) через державний кордон / Державна прикордонна служба України. – Режим доступу : http://dpsu.gov.ua/ua/activities/skipping/skipping_18.htm.
9. Про статус гірських населених пунктів в Україні : [закон України від 15.02.1995 р. № 56/95-ВР]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/56/95-вр>.
10. Санаторно-курортне лікування, організований відпочинок та туризм в Україні : стат. бюлетень / відповід. за вип. І. В. Калачова ; Державна служба статистики України. – К., 2011. – 92 с.
11. Статистичний щорічник України за 2011 рік / за ред. О. Г. Осауленка ; Державна служба статистики України. – К., 2012. – 560 с.
12. Туристична діяльність в Україні у 2011 році : стат. бюлетень / відповід. за вип. І. В. Калачова ; Державна служба статистики України. – К., 2012. – 76 с.
13. Щодо визначення статусу особи, яка проживає та працює на території населеного пункту, якому надано статус гірського: лист Міністерства праці та соціальної політики України № 218/13/84-10 від 04.03.2010 р. – Режим доступу : <http://uapravo.net/akty/ministerstwa-osnovni/akt8tlug4h.htm>.

Мигушенко Ю.В. Направления повышения эффективности использования туристско-рекреационного потенциала сельских горных территорий Западной Украины.

Обоснованы предпосылки определения развития туризма и рекреации как приоритетного направления экономической и инвестиционной деятельности в сельских горных районах Западной Украины. Рассмотрены основные проблемы и предложены направления повышения эффективности использования туристско-рекреационного потенциала этих территорий.

Ключевые слова: туристско-рекреационный потенциал, сельские горные районы Западной Украины, Карпатский регион, туризм.

Myhushchenko Y.V. Directions of improvement of use efficiency of the tourism and recreational potential of the rural mountainous areas of the western regions of Ukraine.

The preconditions definition of tourism and recreation as a priority direction of economic and investment activity in the rural mountain areas of the western regions of Ukraine are justified. The basic problems are considered and directions of efficiency increasing of the tourism potential of the mountain regions of western Ukraine are proposed.

Key words: tourist and recreational potential, rural mountainous areas of western regions of Ukraine, the Carpathian region, tourism.